

Països Catalans: una proposta fusteriana vigent al segle XXI

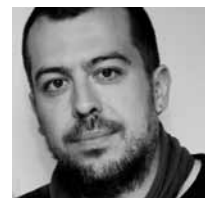
L'adopció del terme «Països Catalans» com a nom comú per a tota la nació catalana continua sent objecte de debat 50 anys després que fos proposada per Joan Fuster. Uns, per a defensar-ne el sentit, la vigència i la utilitat; altres, per a considerar-la fracassada i superada. La proposta fusteriana, però, no va sorgir del no-res, sinó que responia a un plantejament meditat, raonat i justificat; mig segle després, ben entrat el segle XXI, i amb tots els ets i els uts que calguen, el terme roman viu i hi ha motius nombrosos per a aprofundir-ne en l'ús tant a nivell cultural i lingüístic com polític.

La «qüestió de noms», un problema cabdal

Hi ha un conte magnífic de Quim Monzó (1952) anomenat «En un temps llunyà»¹ que parla d'un homínid que s'alça sobre les dues potes del darrere i comença a articular sons. Primer, emet tan sols gruny i esbufecs; després, poc a poc, els fonemes van prenent forma de mots i guanyen en complexitat. El paràgraf final no té desperdici: «...i va trepitjar la terra amb força, toc-toc, i la va assenyalar amb l'índex i va vocalitzar dificultosament: Pa pso pacost païco pasio ta, i ja amb més calma: Paaïsos ca atlanns, somrient i xiroi, sense saber quina una n'acabava d'organitzar». Podríem dir certament que aquell homínid, fora de la literatura monzoniana, respon al nom de Joan Fuster (1922-1992).

Pot sobtar, en un primer moment, que Fuster, amb una obra de gran profunditat i sempre buscant el moll de l'os de qualsevol assumpte, dedique tantes ratlles i pàgines a una qüestió tan aparentment epidèrmica com el nom de les terres de parla catalana. I dic aparentment epidèrmica perquè, en realitat, rere de la polèmica per aquesta o aquella altra nomenclatura, hi ha molt més d'amagat, tot un plantejament complex que enfonsa les arrels en els aspectes socials, polítics, culturals i lingüístics que embolcallen la realitat del tros de món on es parla la llengua d'Ausiàs March. O de Ramon Llull o Josep Pla, per allò de l'equilibri territorial.

La «qüestió de noms», com la *questione della lingua* italiana, va més enllà del simple debat to-



Antoni Rubio
Periodista i filòleg
antoni.rubio@hotmail.com

1 MONZÓ, «En un temps llunyà».

» La manca d'un corònim comú a les terres de parla catalana havia dut a grans sectors socials a negar l'existència de la nació mateixa

ponímic o filològic. I és precisament per això que Fuster va entrar-hi, tot fent una proposta que continua oberta mig segle després. Un debat en moviment permanent que resulta lògic, si atenem que el mateix Fuster reconeixia que totes les seues idees «són provisionals» i que la suspicàcia metòdica, l'escèpticisme com a forma de treball que propugnava, ens han de dur per força a qüestionar, contrastar i debatre qualsevol plantejament. També, és clar, la qüestió de noms.

Fuster s'hi va posar sobretot a partir de 1962, un any fonamental per la publicació de *Nosaltres, els valencians*² i *El País Valenciano*³, llibres amb els quals s'enceten les coordenades actuals que envolten l'assagista suecà. Aquelles publicacions el van dur a ser cremat en efígie i a convertir-se en un intel·lectual sobre qui tothom diu la seua, a favor o en contra, sense necessitat ni tan sols d'haver-lo llegit. A banda de les referències que hi fa sobretot en el primer d'aquests llibres, el 1962 apareix també *Qüestió de noms*,⁴ un opuscle d'unes poques pàgines on, amb precisió de cirurgia i claredat de pedagog, Fuster eixampla la seua postura sobre la nomenclatura de les terres de

parla catalana i fa una aposta per un terme molt concret i gens triat a l'atzar: Països Catalans.

No pertoca explicar-ho ací, però cal matisar que Joan Fuster no va inventar el terme. L'expressió «Països Catalans» es remunta a la segona meitat del segle XIX, quan el valencià Benvingut Oliver, oriünd de Catarroja i no especialment catalanista, l'empra al llibre *Historia del Derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia*.⁵ La responsabilitat de la popularització del terme, això sí, ha de recaure sobre Fuster qui, «a falta de terminologia millor»,⁶ va apostar pel seu ús i difusió massiva en els textos de 1962.

L'aposta de Fuster naix, però, amb matisos. Com hem vist, va proposar l'ús de Països Catalans per a definir de forma conjunta tots els territoris de parla catalana «a falta de terminologia millor». Cal repetir la frase perquè demostra, si més no, que la necessitat de proposar una nomenclatura sorgia d'una anormalitat històrica, d'un problema, d'una barrera que calia superar de forma urgent: la no existència, precisament, d'un nom unitari i inequívoc per al conjunt de la nació catalana. Òbviament, Fuster no podia entrar en matèria sense analitzar, pair i explicar abans el perquè de l'es-

mentat problema i els motius pels quals calia superar-lo amb rapidesa.

«Per no tenir sort, no n'hem tinguda ni en la possessió d'un nom comú»,⁷ es lamentava Fuster, qui trobava en aquesta circumstància un entrebanc perillós al mateix procés de desenvolupament de la nació catalana. I, en efecte, ho és. Hi ha un debat filosòfic que, des de l'època clàssica fins l'actual, passant per l'Edat Mitjana i el Renaixement, es qüestiona si el nom fa la cosa o a l'inrevés. És a dir, si les coses tenen nom perquè existeixen o existeixen, precisament, pel fet de tindre nom. Un nom propi que les particularitze i els hi done una personalitat única i indefugible.

Fuster encara el debat i, de forma coherent amb la línia antidogmàtica amb què impregnava el seu pensament, hi troba el matis exacte: «el nom fa a la cosa, en bona part».⁸ Cal parar esment a l'afirmació i adonar-se de la importància del matis «en bona part» perquè pressuposa clarament que un concepte —una nació, per dir alguna cosa— pot existir prèviament sense tindre un nom. Però, de la mateixa manera, si no té nom, si roman innominat al llarg dels segles, corre el risc de no acabar de fer-se completament, de diluir-se. De no existir, al capdavant.

2 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

3 FUSTER, *El País Valenciano*.

4 FUSTER, *Qüestió de noms*.

5 FUSTER, *Punts de meditació: dubtes de la «transición»*.

6 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

7 IBORRA, *Fuster portàtil*.

8 IBORRA, *Fuster portàtil*.



El terme «Països Catalans» esdevé així una mena de solució onomàstica d'urgència per a definir quelcom que ja existia, la nació catalana, però que corre el risc de continuar difuminant-se si no comença a reivindicar-se a si mateixa i a fer-se conèixer. I, per a aquest objectiu, el nom és bàsic, essencial. Fuster ho sabia i ho deia a tort i a dret: «el problema del vocabulari ens ha de preocupar seriosament»;⁹ i ens ha de preocupar perquè «de la netitud de la nostra terminologia dependrà l'eficàcia de moltes de les nostres accions».¹⁰ Queda clar, doncs, que la qüestió de noms no era, en absolut, epidèrmica o frívola, i que s'hi havia de fer front amb rapidesa i sense titubejos.

El resultat d'un procés històric

Una volta posat el problema damunt la taula, els passos següents resulten evidents: en primer lloc, detectar-ne les causes, el perquè de la manca d'un nom unitari de la nació catalana. Fuster no seria Fuster si, abans d'avançar en qualsevol direcció, no encetara un procés previ de reflexió i anàlisi per a saber exactament quin terreny trepitja, on està a punt d'endinsar la navalla es-

molada del raonament. A continuació, i sense retardar-ho més, calia buscar una solució que no era fàcil i que s'havia de fer amb cura i cercant eixa «netitud» terminològica per a esdevenir, finalment, eficaç.

Per a trobar l'arrel de la manca d'un nom unitari, calia capbussar-se en la història. Fuster n'era conscient i, de fet, en el pròleg de *Nosaltres, els valencians*, ja planteja que estava a punt d'encetar una tasca que no li pertocava, sinó que hauria de ser desenvolupada «per un historiador, o un sociòleg, o, millor encara, un oportunitíssim centaure d'historiador i sociòleg».¹¹ Les circumstàncies del moment, però, el van menar a anar per feina sense defugir cap aspecte principal, incloent la qüestió de noms, tan urgent com delicada i roent.

Mirant-ho des d'una òptica actual, que és precisament com no s'ha de mirar, allò més fàcil haguera estat que les noves terres conquerides per l'exèrcit de Jaume I s'hagueren incorporat a la Corona d'Aragó com a part de Catalunya, la terra del rei. Les Illes i el País Valencià hagueren esdevingut així un apèndix del Principat, com va passar amb anterioritat amb la Catalunya Nova i, avui, el problema onomàstic seria, senzillament, inexistent. Això, però, és història-ficció i, per tant, no cal esmerçar-hi ni un segon més.

La realitat és que, al segle XIII, la conquesta jaumina es va concretar en la creació de dos regnes independents: el de Mallorca i el de València. A la pràctica, ambdós territoris eren una continuïtat humana, cultural i lingüística amb Catalunya, però sobre el paper, prenién cossos jurídics diferents. La repoblació catalana amb què els dos regnes nous afermaren els llaços amb la resta de la Corona d'Aragó, però, va fer que ràpidament hi haguera una identificació dels territoris conquerits amb la «catalanitat».

Fuster assenyala que, en un primer moment, els nous valencians i mallorquins —al capdavant, catalans trasplantats a les noves terres conquerides— van mantenir aquest sentiment de catalanitat i així es va reflectir i mantenir durant molts segles al llarg de la història. A més, en l'època, la idea de nacionalitat era molt diferent al concepte desenvolupat a partir del segle XIX i es vinculava amb molta força a la llengua que parlava cadascú que, no per obvi cal deixar de repetir-lo, era la mateixa en tots tres territoris.

«Com a 'catalans' érem coneguts, tots plegats, els del Principat, els de les Illes i els del País Valencià, a tot arreu de l'Europa medieval i renaixentista. Formàvem un bloc socialment i lingüísticament compacte, i un estranger no hauria estat en condicions de distin-

9 IBORRA, *Fuster portàtil*.

10 IBORRA, *Fuster portàtil*.

11 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

» Sota «Països Catalans» hi caben les idees particulars de Catalunya, del País Valencià, de les Illes, d'Andorra o de la Catalunya Nord, sense que això supose cap renúncia a un país complet

gir-hi les nostres variants de 'regnes',¹² apunta l'assagista de Sueca a *Qüestió de noms*. Les citacions històriques, tan repetides per uns com amagades pels altres, així ho confirmen.

No ens ha de sobtar, doncs, que el cronista medieval Ramon Muntaner (1265-1336), nascut a Peralada i ciutadà de València i Eivissa, diga dels valencians que «són vers catalans, e parlen del bell catalanesc del món»,¹³ o que el xatívi Calixt III (1378-1458) encetara la llegenda dels Borja presentant-se com a «Papa catalanus»,¹⁴ o que el valencià Baltasar de Romaní, en publicar la seua versió castellana dels poemes d'Ausiàs March al segle XVI, titllara el poeta saforenc de «*caballero valenciano, de nación catalana*»;¹⁵ o que Anselm Turmeda (1355-1423) s'autodefinira en 1417 «de nació catalana i nascut a la ciutat de Mallorca»;¹⁶ o que Sant Vicent Ferrer (1350-1419) diguera als habitants de la Serrania que estaven «enmig de Castella e de Catalunya»¹⁷; o que Gaspar Escolano (1560-1619) explicara en 1610

que els valencians passaren «*por más de trescientos años debajo del nombre de catalanes*»;¹⁸ o que... La consciència de catalanitat, com a «consciència de filiació»,¹⁹ segons diu Fuster a *Nosaltres, els valencians*, seria, doncs, molt clara i innegable.

Ara bé, tan innegable com això, resulta el fet que, amb la divisió jurídicoadministrativa en regnes independents, el pas dels anys, les dècades i els segles van anar construint una consciència pròpia que havia de desembocar en la creació d'uns «gentilicis privatius» que «entressin en concurrència amb el de 'catalans'». Així doncs, l'existència de dos regnes siamesos al Principat de Catalunya però amb personalitat pròpia, va generar l'existència de «valencians», «mallorquins» i «catalans» d'una forma natural i quasi necessària per al dia a dia intern de la Corona d'Aragó.

El manteniment del terme «català» per a identificar a tots tres grups, però, es va mantenir durant molts segles. I això, precisament, va generar el que Fuster titlla de «perillós inici de confusió»: «els nadius del Principat de Catalunya —els catalans originaris— conservaren l'apel·latiu de «catalans», amb la qual cosa el terme esdevenia

«amfibològic».²⁰ D'una banda, «català» era qualsevol membre d'aquell «un sol poble» que formaven el Principat i els regnes de València i Mallorca i, de l'altra, «català» era el nadiu del Principat. El risc era evident.

Amb el temps, dir-se i reconèixer-se com a «valencià» o «mallorquí» ja no era una simple puntualització jurídicoadministrativa, sinó que «implicava una punta d'orgull».²¹ Aquest matís, que hi trobem des de temps ben precoços, amb una nació desproveïda d'una instància superior i privativa en nomenclatura «que mantingués reunides les tres branques regionals»,²² va provocar que cadascuna fera via amb independència de les altres. Els esdeveniments històrics posteriors van fer la resta per a aprofundir en l'esquerda disgregadora oberta.

El 1962, Fuster es planteja totes aquestes qüestions i considera que cal posar fi a l'anomalia històrica, tot i ser conscient que un procés de segles «no es pot revertir en quatre dies».²³ Com a solució possible, sorgeix la proposta dels «Països Catalans». Una proposta que es podria dir que ha solucionat una petita part del problema, però que

12 FUSTER, *Qüestió de noms*.

13 MUNTANER, *Crònica / Ramon Muntaner*.

14 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

15 ROMANÍ (tr.), *Las obras del famosissimo filosofo y poeta Mossen Osias Marco cavallero valenciano de nación catalan*.

16 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

17 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

18 ESCOLANO, *Historia de la Insigne y Coronada Ciudad y Reyno de Valencia*.

19 FUSTER, *Nosaltres, els valencians*.

20 FUSTER, *Qüestió de noms*.

21 FUSTER, *Qüestió de noms*.

22 FUSTER, *Qüestió de noms*.

23 FUSTER, *Qüestió de noms*.

La suposada anormalitat d'un país amb el nom en plural té
altres exemples arreu del món, com els Països Baixos
o els EUA; en canvi, no hi trobem països sense nom



també pateix dificultats greus i evi-
dents i que, fins i tot, en certs ambients,
genera refús.

«El nom fa a la cosa, en part»

Si en aquest punt recuperem el debat
sobre si el nom fa la cosa o a l'inrevés,
observarem que la matisació de Fus-
ter al respecte resulta irrefutable. Ell
deia «el nom fa a la cosa, en part».²⁴ El
nom fa la cosa perquè la manca d'un
corònim comú a les terres de parla ca-
talana havia generat un problema greu
i ha dut a grans sectors socials a negar
l'existència de la nació mateixa; però ho
fa «en part» ja que, al llarg de la història,
bandejant la circumstància incòmoda
de no tindre un nom exempt de proble-
mes a què acollir-se, la consciència de
nacionalitat catalana ha romàs d'una o
altra manera sense interrupció a tot el
territori.

El bandejament del terme «català»,
a causa dels problemes suara esmen-
tats, va obrir el camp al circumloqui, la
perífrasi i l'eufemisme. Un eufemisme
que, com diu el mateix Fuster a un dels
aforismes recollits a *Judicis finals*, «és
ja, en si, una mentida».²⁵ Els homes de
la Renaixença, per exemple, assumiren

el terme «llemosí» per a referir-se a
la llengua comuna i, sobretot, al cata-
là medieval, la qual cosa suposa una
aberració filològica però evitava ferir
«les susceptibilitats localistes». Calia
donar un nom comú a quelcom que, òb-
viament, era real i existia, però no sabi-
en com fer-s'ho per a eixir-ne indemnes.

I el procés no es va deturar ací. La
falta d'un corònim de tradició històrica
va provocar una pluralitat de noms que
el professor Josep Guia (1947), amb
l'estil irònic i, fins i tot, burleta que li és
habitual, recull a l'obra *Es molt senzill:
digueu-li Catalunya*:²⁶ «Pàtria llemosi-
na, Bacàvia, Països Catalànics, Gran
Catalunya, Països de Llengua Catalana,
Països Catalans, PPCC, Terres Catala-
nes, Terres de Llengua Catalana, Àrea de
la Llengua Catalana, Konilòsia, Valen-
celona, De-Salses-a-Guardamar-de-
Fraga-a-Maó, etcètera». L'obra de Guia,
feta 20 anys després de *Qüestió de
noms*, és una mostra que el debat ha
continuat viu.

La urgència històrica d'un nom únic, i
la tasca de Fuster en aquest sentit, es
troba, doncs, amb dos límits ben clars:
l'existència d'unes sensibilitats particu-
laristes amb la pell molt fina i, en alguns
casos, poca o cap predisposició a resol-
dre el problema, i la impossibilitat de
promocionar un nom artificial o inventat



24 IBORRA, *Fuster portàtil*.

25 FUSTER, *Judicis finals*.

26 GUIA, *Es molt senzill: digueu-li Catalunya*.

» El nom «Països Catalans» és útil perquè calia un nom per a garantir-ne l'existència de quelcom innegable però que, sense un corònim que l'identifique, corria el risc de diluir-se

perquè això només garantia el fracàs més absolut. La proposta de «Bacàvia» i «bacavés», acrònim de «balear», «català» i «valencià», amb la signatura de Nicolau Primitiu, n'és una prova fefaent, fins i tot amb la ironia espiuana de «rosalbacavés», en afegir el Rosselló i l'Alguer a l'amanida onomàstica.

Un nom plural i, alhora, unitari

Quan Fuster aposta per «Països Catalans» coneix les limitacions i les virtuts del terme. La tria va ser, per dir-ho d'alguna manera, mesurada fins al darrer centímetre. El motiu d'optar per aquesta fórmula, segons l'intel·lectual suecà, se centra en dos aspectes claus que semblen indefugibles a l'hora de buscar un nom per a la nació catalana: la presència del plural i l'ús d'un terme històric, «català», allunyat dels invents artificials que havien mirat de superar el problema en els segles precedents.

La concreció d'un nom en plural ha provocat certes reticències; el mateix Guia, qui aposta directament per l'extensió del mot «Catalunya» a tot el territori de parla catalana, n'és un exemple evident. Però Fuster entenia que l'amfibologia del terme «català» resultava encara més molesta amb el mot «Catalunya» i, per tant, refusa aquesta solució o, si més no, l'ajorna. En el seu

lloc, planteja «Països Catalans», un terme «amb l'avantatge de la concisió i de la 'normalitat'» que «salva i acull les persistències dels particularismes tradicionals» precisament perquè «és un plural».²⁷

«La 'unitat' que *som* abraça i tolera una *pluralitat* perceptible», és a dir, sota el paraigua dels Països Catalans, hi caben la idea de Catalunya, del País Valencià, de les Illes, d'Andorra o de la Catalunya Nord —«Rosselló», com era costum dir-ne fa mig segle—, sense que això suppose cap renúncia a un país complet. A més a més, la suposada anormalitat d'un país amb el nom en plural té altres exemples arreu del món, com ara els Països Baixos o els Estats Units d'Amèrica, on no suposa cap entrebanc; en canvi, de països sense nom, no n'hi trobem. D'això, no. L'aposta per un plural, doncs, es presenta com una opció millor que seguir deixant podrir una qüestió que, com plantejava el mateix Fuster, ens havia —i ens ha— de preocupar.

La presència del gentilici «català» dins del nom nacional també sembla adient i indefugible. Com s'ha explicat, recull i actualitza la consciència de «catalanitat» que històricament han tingut tots els territoris que conformen els Països Catalans i els aferma amb

un tronc comú, amb una llengua i una cultura compartida, així com uns interessos econòmics i geoestratègics, que són una base suggeridora i vital per a un projecte polític unitari. Suposa l'ús d'una toponímia amb més de mil anys d'història i defuig els experiments onomàstics que, malgrat les bones intencions, només han restat com a curiositats històriques fallides.

Està, sí, el problema de la nomatofòbia, l'odi que desperta en certs sectors socials tot allò que tinga a veure amb el «català» i «Catalunya», però això respon a dos raons amb solucions diverses. D'una banda, «l'anacrònic prejudici particularista» creat arran de la separació política i, sobretot, psicològica dels antics territoris de la Corona d'Aragó que, segons Fuster, calia superar «reiterant les fórmules escollides» i «acostumant-nos, i acostumant els altres, a utilitzar-les de forma metòdica».²⁸ Dit d'una altra manera, només si nosaltres emprem amb naturalitat i decisió el terme «Països Catalans» farem que els altres s'hi acostumen i, finalment, l'accepten.

D'altra banda, però, hi trobem l'anticatalanisme com a ideologia que sura en certs grups arreu de l'Estat espanyol i, fins i tot, dins dels mateixos Països Catalans, sense excloure'n el Princi-

27 FUSTER, *Qüestió de noms*.

28 FUSTER, *Qüestió de noms*.

«Països Catalans» dona nom a uns territoris amb una llengua i una història comunes, i també una continuïtat geogràfica i humana, amb interessos econòmics i estratègics compartits



pat. El sociòleg Vicent Flor (1971), per exemple, apunta el blaverisme valencià com a expressió particular d'aquesta ideologia anticatalana, com també el lerrouxisme que, amb una o altra forma, s'aboca de tant en tant a les institucions principatines. És, però, una aversió amb què cal conviure i que en cap cas ha de condicionar el nom que hom done a la nació catalana. És allò de fer la nostra i, finalment, avançar cap a on convinga, sense haver de demanar permís a ningú.

Amb la qüestió de noms ja damunt la taula, no ens ha d'estranyar tampoc que fóra un valencià, precisament, qui abordara impúdica i decidida aquesta qüestió en públic. El mateix problema de manca de biunivocitat que hom troba al terme «català» es genera al País Valencià amb el nom de «València» i el gentilici «valencià». Fuster ja en parlava a l'opuscle *País Valencià, per què?*,²⁹ on planteja l'homonímia entre el «regne», la «província» i la «ciutat» de València com un dels problemes de la manca de corònim acceptat de forma unànime a les comarques valencianes.

El procés ha sigut gairebé clònic. La divisió administrativa en províncies deixava l'antic regne de València esquarterat en tres ens territorials que, al seu torn, prenien el nom de «València»,

«Alacant» i «Castelló». La província de València, amb la ciutat del mateix nom al capdavant, compartia topònim amb tot el territori i, per tant, ens trobem amb l'existència de valencians per partida doble o, fins i tot, triple —de la ciutat, de la província i del regne de València—, amb un ús privatiu del gentilici que, per força, els havia de distanciar dels «castellonencs» i els «alacantins». Canvia la lletra, però la música és la mateixa.

Els intents de superar aquest problema han passat per les mateixes fases que la nació catalana en conjunt: noms artificials sense futur, com el mot «Valentínia» atribuït al doctor Faustí Barberà (1850-1924), i opcions com «Levante» o «Sureste», refusades per la seua manca de precisió, l'escassa tradició històrica i per prendre com a referència un suposat centre a Madrid. En tot cas, com veiem, la qüestió de noms no resulta aliena a un valencià i, per tant, no sobta que fóra el suecà Joan Fuster qui encetara el debat incòmode però necessari.

Els Països Catalans, al segle XXI

És, doncs, «Països Catalans» una pura invenció, com n'assenyalen els detractors? Sí, en part, i no, evidentment. És un nom inventat —com ho són, d'altra banda, tots els noms— i recuperat mit-

jançant la proposta fusteriana a meitat del segle XX per a superar una mancança històrica. Però, si l'analitzem amb deteniment, trobarem que el terme s'endinsa en els segles i apel·la també a la tradició onomàstica, a un nom mil·lenari que, de tan antic, no ha trobat ni tan sols una explicació etimològica satisfactòria del seu origen. Ens referim, és clar, a «Catalunya» i, en el cas concret, al gentilici «català».

La pregunta més adient, arribats a aquest punt, seria si el terme continua sent útil, si té sentit o si és oportú. I la resposta és, sens dubte, sí. El terme resulta oportú i té sentit perquè allò que designa, la nació catalana, existeix i, senzillament, havia de superar l'entrebanc històric d'una manca de nom comú amb què identificar-se. El terme resulta, sobretot, útil perquè, com plantejava Fuster, calia un nom per a garantir-ne l'existència de quelcom innegable però que, sense un corònim que l'identifique, corria el risc de diluir-se.

De fet, la mateixa animadversió en contra del terme n'és la prova, de l'existència dels Països Catalans. O qui seria tan babau d'esmerçar esforços i opor-sar-s'hi a quelcom que no és real, que no hi sura per cap banda? Els intents conscients de separar la nació catalana, com la clàusula de la Constitució de 1978 que impedeix la federació de comunitats autònomes i que s'ha arribat a

29 FUSTER, *País Valencià, per què?*

» Si parlem d'allò que parlem, anomenem-lo com toca.
Sense eufemismes, ni revolts innecessaris.
Diem, senzillament, que som Països Catalans

definir com a clàusula «antiPaïsos Catalans», n'és un símptoma ben evident. En aquest cas, com també planteja l'aforisme fusterià, «ésser perseguit ja és una victòria».

La realitat és que, 50 anys després de la proposta de Joan Fuster, el terme segueix viu perquè designa una realitat bategant ben entrat el segle XXI. Dóna un nom històric i concret a uns territoris que comparteixen una llengua i una història comunes, i també una continuïtat geogràfica i humana, amb interessos econòmics i estratègics —infraestructures, indústria cultural, relacions amb la resta de territoris...— comparats. Només el prejudici i l'intent conscient de separar principatins, valencians i balears —els catalans, al cap i a la fi— fan front a una realitat que, d'altra banda, es dibuixa sola.

Quan hom parla d'un espai mediàtic propi, quan es reivindica el dret de veure TV3 —o IB3, o Canal 9— en qualsevol territori catalanoparlant, som Països Catalans; quan *Vilaweb*, o el diari *Ara*, tenen difusió allà on es parla català, som Països Catalans; quan les senyeres, amb afegitons o sense, prenen els carrers dels nostres pobles i ciutats, som Països Catalans; quan les fogueres il·luminen la costa de Salses a Guardamar la nit de Sant Joan, som Països Catalans; quan hom diu «bon dia» i li responen «bon dia», som Països

Catalans; quan Obrint Pas, o La Gossa Sorda, o Manel, o Antònia Font, canten i s'expliquen sense canviar de llengua, i la gent els entén i s'hi identifiquen, som Països Catalans; quan reivindiquem el corredor mediterrani, som Països Catalans; quan denunciem l'espoli fiscal, siga pels motius que siga, de forma conjuntural o com a argument central, som Països Catalans; quan els professors valencians busquen un futur a ses Illes o al Principat sense canviar de llengua, som Països Catalans; quan a València se n'orgulleixen de la Llotja, obra del català Pere Compte, o a Barcelona gaudeixen amb el ball de valencians, o a la Vall de Gallinera es parla amb l'article salat, o a Eivissa, Peralada o València senten Ramon Muntaner com a propi, som Països Catalans; quan llegim Estellés, Fuster, Valor, Espriu, Pla, Riera, Monzó, Martí i Pol, Vinyoli, Mira, Torrent i tants i tants altres autors que han treballat la nostra llengua, som Països Catalans; quan es comuniquen algú de Morella, d'Igualada, de Xàbia, de Tortosa, de Manacor, de Perpinyà o d'Andorra i ho fan amb normalitat en la llengua que comparteixen, som Països Catalans; quan els seguidors de l'USAP canten *L'Estaca*, som Països Catalans; quan el poble ix al carrer el 25 d'abril, el 9 d'octubre, el 11 de setembre, el 7 de novembre o el 31 de desembre per a reivindicar els seus drets i la seua uni-

tat, som Països Catalans; quan s'articulen propostes polítiques, moviments socials i projectes de tota mena que abasten tot el nostre territori, som Països Catalans; quan el català esdevé la vuitena llengua més activa del món a Internet, som Països Catalans...

Fuster va plantejar fa mig segle una qüestió de noms, que era un debat imprescindible, i va oferir-ne una solució. Va proposar «Països Catalans», dotant-nos d'un nom plural i respectuós amb els particularismes de la nació catalana —«hi ha particularismes perquè hi ha particularitats»,³⁰ puntualitzava el suecà— i, alhora, unitari i històric. Va buscar la «netitud» terminològica i, com s'ha dit, va fer una recomanació: acostumar-nos-hi i acostumar els altres. Eixa és la nostra tasca, i cal fer-la sense complexos. O, dit d'una altra manera, si parlem d'allò que parlem, anomenem-lo com toca. Sense eufemismes ni revolts innecessaris. Diem, senzillament, que som Països Catalans. ◀

30 FUSTER. *Qüestió de noms*.

MÉS INFORMACIÓ

FLOR, Vicent. *Noves glòries a Espanya. Anticatalanisme i identitat valenciana*. València: Editorial Afers, 2011.

FUSTER, Joan. *Qüestió de noms*. Barcelona: Edicions d'Aportació Catalana, 1962.

FUSTER, Joan. *País Valencià, per què?*. València: Editorial 3i4, 1982.

FUSTER, Joan. *Punts de meditació: dubtes de la «transició»*. València: Eliseu Climent, 1985.

FUSTER, Joan. *Nosaltres, els valencians*. Barcelona: Edicions 62, 1996. Setzena edició. Primera edició, 1962.

FUSTER, Joan. *Indagacions i propostes*. Barcelona: Edicions 62, 1998. Quarta edició. Primera edició, 1981.

FUSTER, Joan. *Judicis finals*. València: Universitat de València, 2003. Primera edició, 1960.

GUIA, Josep. *És molt senzill: digueu-li Catalunya. Centre i perifèria de la nació catalana*. Barcelona: El Llamp, 1985.

IBORRA, Josep. *Fuster portàtil*. València: Editorial 3i4, 1982.

MONZÓ, Quim. «En un temps llunyà». A *Vuitanta-sis contes*. Barcelona: Quaderns Crema, 1999.

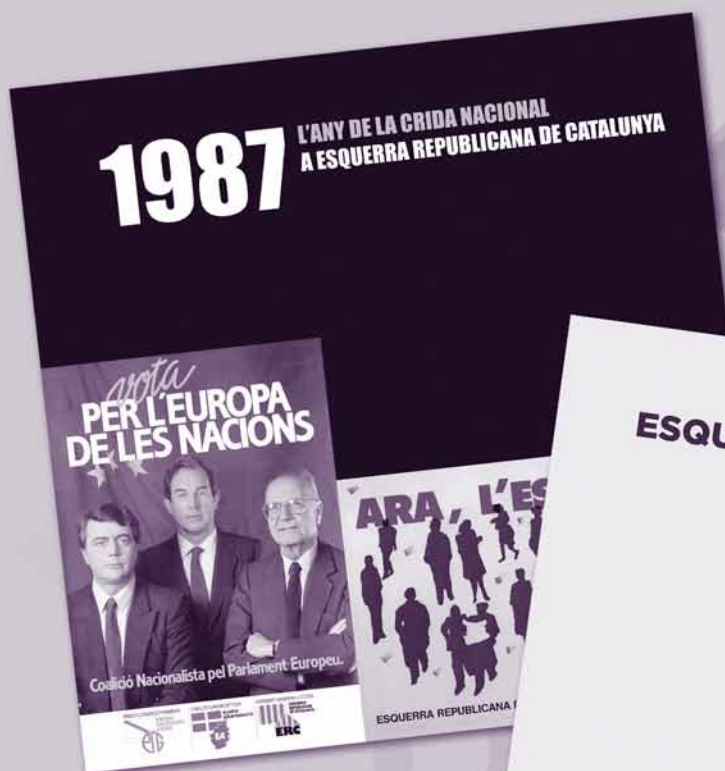
MUÑOZ, Jordi (ed.). *Ara, País Valencià. Reflexions i experiències de la generació que ve*. València: Universitat de València, 2009.

MUNTANER, Ramon. *Crònica / Ramon Muntaner*. Alzira: Bromera, 1991.

ROMANÍ, Baltasar de (tr.). *Las obras del famosísimo filosofo y poeta Mossen Osias Marco caullero valenciano de nación catalan*. Valencia: Juan Nauarro, 1539.

SANCHIS GUARNER, Manuel. «Regne de València, Regió Valenciana o País Valencià?». A *Obra completa* (I). «Per a una caracterització valenciana». València: Editorial 3i4, 1976.

SCOLANO, Gaspar. *Historia de la Insigne y Coronada Ciudad y Reyno de Valencia*.



FUNDACIÓ  JOSEP IRLA

MONOGRAFIES D'HISTÒRIA

www.irla.cat/botiga